48. štev. V Ljubljani v torek 24. aprila 1883. Letnik XI.

Inserati se sprejemajo in veljá tristopna petit-vrsta:
8 kr. če se tiska enkrat,
12 „ „ „ „ dvakrat,
15 „ „ „ „ trikrat.
Pri večkratnem tiskanji se cena primerno zmanjša.

Rokopisi
se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na velikem trgu h. štev. 9, II. nadstropje.

SLOVENEC.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá:
Za celo leto . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . 5 „ — „
Za četrt leta . . 2 „ 50 „

V administraciji veljá:
Za celo leto . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 „ 20 „
Za četrt leta . . 2 „ 10 „
V Ljubljani na dom pošiljan veljá 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na velikem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in sicer: v torek, četrtek in soboto.

Našim bralcem in prijateljem.

Naznanujemo veselo novico, da nova ***„Katoliška tiskarna“*** je bila danes ob 10. uri po stolnem proštu, prečast. gosp. Jožefu Zupanu, cerkveno blagoslovljena.

Takoj potem, še v nazočnosti preč. duhevščine, se je začel tiskati današnji list „Slovenca“, t. j, list štev. 48 dne 24. aprila l. 1883.

Tiskarna je tedaj vstanovljena in toliko vredjena, da smo delo pričeli. Res še marsikaj manjka, bodisi potrebnega blaga, bodisi potrebnega denarja, pa — kakor trdno upamo — Deus providebit et boni amici. Saj se je delo pričelo, nadaljevalo in postavilo iz dobrega namena; ne iz dobičkarije, ne iz kakega druzega posvetnega namena, ampak ker je dandanes katoliška tiskovina naj večega pomena in vpljiva, kakor priznavajo prijatelji in neprijatelji. Boj za kršanska načela: za resnico in pravico bo še hud in dolgotrajen; hočemo li brez orožja biti med tem, ko so sovražniki dobro s tem previdení? Gotovo ne; zato se pa tudi že nekaj let sém po vsem kršanskem svetu katoliške tiskarne in knjigarne snujejo in postavljajo — mnogokrat z naj večo požrtvovalnostjo.

Pred malo tedni je bila katoliška tiskarna v Brnu po ondašnjem škofu slovesno blagoslovljena in sv. Oče, papež Leon so jo z naslovom „apostolsko“ poslavili.

K temu tudi res škofje vedno opominjajo, sv. Oče Leon XIII spodbudujejo in delo blagoslavjajo: tedaj smo si tudi svesti, da smo se dobrega dela lotili, naj se tudi nasprotniki togotijo ter nam obrekovaje slabe namene podtikajo, kolikor hočeje. Kar je povsod potrebno in dobro delo, tudi pri nas ne bode niti nepotrebno, niti slabo delo. Zato hočemo: „Vse za vero, dom in cesarja“ toliko vstrajniše delati, kolikor veče imamo pomočke. Bog pa daj svoj blagoslov in sv. Jurij, zvest vojščak, prosi za nas, ker vemo, „da ne tisti, ki sadi; ne tisti, ki priliva, je kaj, ampak Bog, ki daje rast.“

Z današnjim „Slovencem“ tedaj prične ***„Katoliška tiskarna“*** *svoje javno delovanje; priporočamo se vsem dobrotnikom in prijateljem za blagovoljno podporo in vsem pisateljem in drugim, ki tiskovin potrebujejo, za obilna naročila.*

Kar se pa tiče dnevnika, tega spred oči ne bomo spustili; a reč je težavna, laglje rečena, kot storjena. Pride pa tudi to, če Bog dá ter nam pomoči poštenih, za dobro vnetih Slovencev ne bode manjkalo. Bog!

Šolska obravnava.

Z Dunaja, 21. aprila.

Še le peti dan, to je četrtek 19. t. m., je bila dovršena glavna obravnava o novi šolski postavi, ki se je začela v soboto 14. t. m. Zadnje besedo sta imela poročevalca Beer in Lienbacher. Beer ni govoril dolgo; kar je imel povedati, povedal je bil že prvi dan, novih dokazov pa se je teško proti izmišljevati.

Tem dalje pa je govoril Lienbacher, in vsaka beseda njegova bila je hud vdarec za levičarje, zlasti pa za poročevalca dr. Beera. Iz osnove, ktere je Beer sostavil za ljudsko šolstvo mu je Lienbacher dokazal, da Beer prav za prav sedaj nasprotuje sam sebi, ker je v omenjeni osnovi sam priporočal reči, ki jih sedaj tolikanj napada. Mojstersko je Lienbacher zavračal trditve naprotnikov, kakor da bi ta postava nasprotovala temeljnim postavam, da bi šola v oblast dajala cerkvi, ali da bi škodovala poduku samemu. Govoril je dve uri in moral je še marsikaj odložiti za posebno obravnavo, pri kteri bode imel priliko napačne in pretirane trditve nasprotnikov po zasluženji zavračati.

Ko je poročevalec govoril, bilo je glasovanje, in sicer bil je najprej na vrsti predlog Beerov, naj se postava brez vseh ceremonij zavrže in naj se prestopi na dnevni red. Toda ta nasvet je bil zavržen s 174 glasovi proti 158. Na to vstane stari Herbst in s silno strastnim kričanjem nasvetuje ustmeno glasovanje o pričetku posebne obravnave na podlagi odsekovega nasveta, da bode svet poznal prijatle in sovražnike ljudskega šolstva, ako se tudi knez Liechtenstein temu posmehuje! Za ta nasvet je vstala z levičarji tudi desnica, ker nima nobenega vzroka pred svetom skrivati svojih imen. Pri ustmenem glasovanji se je s 174 glasovi proti 164 sklenilo, da se postava sprejme za

Listek.

Ruska vojska na Ogerskem l. 1849.

(Pripovedovanje starega ruskega vojaka.)

Dosluženec, vojak Petrov, je rad pravil o svojih vojaških skušnjah. Njegove razprave je zapisaval A. Tatiejev. Za nas Slovence, kateri smo včasih le površnega kaj o Madjarjih, vlasti o vstaji l. 1848—49, čuli, imajo ti zapiski prostega ruskega vojaka, posebno zanimivost, toraj podajam tú v kratkem gg. čitateljem to, kar je ta vrli ruski husar ob tem času, ko je bila ruska vojska na Ogerskem, zanimivega videl.

„Nú, v kakih krajih si bil?“ vprašal ga je Tatiejev, ko je došla govorica na ogerski pohód.

„V različnih, gospod! Prehodil sem Ogersko čez in čez; bil sem v Miškolci in v Debrečinu (imena pišemo, kakor jih sam Petrov izgovarja) in v Aradu, kjer ima vže blizo biti turška granica (meja)“.

„Tedaj si videl mnogo krajev?“

„No, vojak malo vidi, naj tudi dosti prehodi. Služba je takó stroga; od konja proč ne sme niti koraka. Povsem slep pa tudi nisem bil. Vže je ednajst let od tega, pa mnozega se še spominjam. Bil sem dolgo na Poljskem, v Ukrajini, Bessarabiji, tudi za Donavo v Turčiji sem bil — no, to je vse drugače. Take zemlje, kakor je Ogerska, ne najdeš. Tam nižje na stepah — je céli zemeljski raj. Ej, mnogo smo pretrpeli na tem pohodu! Na primer, kmalo v početku, pred Karpatami pod „Kozjim Targom“ (?) bila je strašna zima, dasi smo vže bili v maju. Tú so vam, gospod, visoke gore, Tatre se imenujejo in eden naj višjih se kliče Babja Gora. Pogled na té gore je, gospod, vrlo krasen. Krasen od dalječ in od blizu. O jasnem dnevu, ko jih solnce osvetli, radostno je gledati na nje. A kakšnje barve se vidijo na njih! Ne temne, ne rudeče, ne modre in tudi ne jasne. A človek bi gledal na njih brez konca in kraja, kakó se razprostirajo sè svojimi vrhovi na desno in levo! Bog zna, kje jim je konec! V oblačnem dnevu, ali pred svitom, pa se vlačijo okrog njih oblaki, da se jih polovica ne vidi. To je, kakor bi se ogromen dim okolo njih kadil. Enkrat, gospod, ko smo vže bili povsem med njimi, došla je nevihta — tam dalje od nas. Bog, káki čudni grom. Treska kakor iz ogromnega topa. Tudi od blizu je mično zreti na té gore — vsaj se njih vrhovi skoro nebá dotikajo, in sneg tam leží, a tudi jezera so na njih! Celó reke se tam vijó kakor gadi doli k vznožju gore, takó so bistre. Pa valjajo kamenje z seboj In té gorske pota! Bog obvaruj! Ko smo se valili čez goro, bilo je strašno gledati v propasti. Rekli so nekateri, da je to gorovje podobno Kavkazu. A pod nogami je tam ostro kamenje, veliko in malo. Pomislite, jezdariti nismo zamogli, šli smo peš, peljaje konje na uzdi za seboj.

Velikih hramov tam ni, gospod, — marveč le kóčice po gorah razsejane, in ljudjé, kar smo jih vidili, so ubožni, kajti zemlja tú slabo rodí, a prebivalci, zdi se, so nekoliko lenobni: oni raje potujejo, gospodinjam lonce vežejo, kositerno posodo izdelujejo in prodavajo. Celó sèm do Moskve prihajajo ti ljudje. Ah, to je močno miren, skromen národ, kakor bi bil v gore sè silo porinjen — slaboten. Govoré o njih, da so močno vztrajni, tudi glad znajo prenašati: napekó si presnega kruha in céli teden živé o njem. Tudi to govoré, da so nekdaj v starih časih hodili ljudje iz teh gor po ropanji in so zlasti gospôdo po gradéh

podlago posebne obravnave. Med glasovanjem bilo je več burnih trenutkov, pohvala na eni, graja in sikanje na drugi strani, zlasti ko sta glasovala Schönerer in Tilšer. Pri Schönererju sikali so poslušalci na galeriji, ko je glasoval za postavo, pa z krepkim glasom je razgrajalcem zaklical, da se za to tako malo zmeni, kakor za grajo in napade pojudenih listov. Tilšer je glasoval z levico, ki mu je v pripoznanje zaklicala: dobro! dobro! Seja bila je potem ob treh sklenjena, dasiravno so nekteri postlanci želeli, naj bi se precej pričela posebna obravnava.

Ta pričela se je še le včeraj; da bi šla reč hitreje spod rok, pričela se je seja že ob desetih dopoludne. Toda levica je porabila postavo o povečanji Turn-Taxisovega posestva, ki je stala na dnevnem redu, da je zadržala razpravo o šolski postavi, ki se je pričela še le okoli poludne.

Prva prememba zadeva § 3 šolske postave, ki določuje, kaj se ima v ljudskih šolah učiti, Te premembe so same na sebi jako malenkostne, ker se n. pr. namesto prejšnje besede Erdkunde v novi postavi nahaja „Geographie“, ter določuje, da je telovadba obligaten predmet samo za dečke, za deklice pa ne, kakor je bilo doslej. In vendar so se zoper te premembe oglasili 4 govorniki, Lustkandel, Foregger, Tausche in Russ. Za postavo sta se oglasila Ozarkievič in Kvičala. Lustkandel je govoril ali bolje čenčal cele dve uri. Znane fraze o nazadnjaštvu, verski nestrpljivosti in neumnosti so mu kaj gladko tekle iz ust; cerkvena zgodovina in cerkveno pravo, vatikanski občni zbor pa papež Pij IX, kardinala Rauscher in Schwarzenberg, brezmadežno spočetje Marije Device, pa figovo perje iz raja itd. itd. Po Lustkandelnovih mislih spričuje, da nova šolska postava je naj veča nesreča za človeštvo!

Gosp. predsednik je mirno poslušal te čenče, misleč, da bo govornik vendar le imel usmiljenje vsaj z njim in njegovimi starimi leti, ter je še le potem, ko je poslanec Klun zaklical k reči govorite k §. 3, Lustkandelna opomnil, naj ostane pri svojem predmetu. Levičarji so mu pač ploskali v pohvalo, toda govor je tudi njim presedal in Wildauer pa Haase, ki sta bila med govorom tudi pobegnila iz zbornice, sta se med seboj pogovarjala, da je to vendar odveč, in da bi g. predsednik ne smel tako popustljiv biti. —

Za Lustkandelnom je govoril vladni zastopnik Ullrich ter pojasnoval vzroke, ki so vlado pripravile, da je sprejela omenjene premembe. Za tem pa je govoril rusinski kanonik Ozarkievč ter nasvetoval dostavek, naj se pri petju zlasti gleda na obredno cerkveno petje. Po nasvetu Doblhammerjevem bila je obravnava sklenjena in govorila sta le še Rus pa Kvičala. Rus je zopet segal v splošnjo razpravo in govoril o vsem, samo o §. 3 ne. Stvarno pa je govoril Kvičala ter dokazoval, da poduk ne bode trpel nobene škode, ako zbornica sprejme nasvetovane premembe.

Poročevalec Lienbacher je imel sicer veliko gradiva, pa ker je bilo že posebno, je le ob kratkem zavrnil najglavnejše ugovore nasprotnikov ter priporočil sprejem §. 3. Po predlogu dr. Sturma se ustmeno glasuje; §. 3. bil je sprejet s 168 glasovi proti 158. Desnica je imela toraj ravno toliko večine, kakor dan poprej. Ko je prišel na glasovanje predlog o cerkvenem obrednem petji, glasovali so zanj levičarji in Coroninevci vsi kot en mož, dasi so malo prej z vso silo napadali krščansko izrejo in verske vaje. Njim ni za doslednost, ampak samo za padec šolske postave in vlade, zato so glasovali tudi za obredno petje in bi glasozali še za vse kaj druzega, ko bi le vedli, da bi bila vsled tega šolska postava zavržena in bi moralo ministerstvo odstopiti. Ob petih bila je še le končana seja, debelih pet ur je bilo treba, da se je sprejel en sam paragraf!

Danes je šla razprava nekoliko hitreje spod rok, seja se je pa pričela zopet že ob desetih dopoludne. Na vrsti je bil najprej § 7, ki določuje, da se sme na deželi vpeljati tudi poldnevni poduk. Zoper ta paragraf sta se oglasila Lustkandl pa Wurmbrand, zanj pa Chelmecki. Ko je Lustkandl pričel gpvoriti, šlo je na desni in na levi skoraj vse iz zbornice, in štel sem z galerije, kjer sem pri nekem znancu sedel, samo 60 poslancev v dvorani, pa še ti niso poslušali, ampak vsak za se kaj delali. Wurmbrand našel je več pozornosti, in levičarji so mu živahno pritrjevali, dasi ni navedel nobenih pravih vzrokov, zakaj ne priporoča poldnevnega poduka. Pohvala levičarjev veljala je le njegovim napadom na desnico; Riegerju je namreč očital, naj bi se bil za planinske dežele potegnil tedaj, ko je šlo za zemljišni davek, Poljakom pa, da so le liberalni, dokler so v manjšini, kadar pa zadobé večino, poprimejo se despotičnih pripomočkov, da bi se ohranili na krmilu!

Chelmecki se je odpovedal besedi in po kratkem govoru g. poročevalca bil je § 7 sprejet.

Veliko govorenja je bilo zopet pri § 8, ki govori o šolskih knjigah in določuje, da odslej bodo deželni šolski sveti določevali, ktere knjige naj se rabijo, ne pa okrajni šolski sveti, kakor dozdaj. Prvi se je oglasil Weitlof, se vé, da zoper § 8, ki po njegovi misli krati pravice pisateljev in dobiček prinaša samo založništvu šolskih knjig. Tudi med Weitlofovim govorom bila je zbornica skoraj prazna. Kmalo pa so jeli poslanci prihajati v hišo, ko je govoril dr. Oelz. Opisoval je slabe nasledke nove šole ter s svojimi živimi zgledi in izrazi vzbujal veliko veselost. Edina napaka njegovega govora je bila, da ni zadeval § 8, ampak bi bil primernejši za splošnjo obravnavo; g. predsednik ga je tudi večkrat opomnil na to, pa dr. Oelz je hotel povedati, kar mu je bilo na srcu, in poslancev mu ni noben tega za zlo vzel, ker so vsi radostno poslušali njegove besede. Dr. Oelz je v svojem govoru tudi rekel, da dunajski mestni zbor navadno prej sklepa in še le potem prevdarja, kar je pripravilo dunajskega mestnega odbornika Bareuther-ja, da je oporekal tej trditvi. § 8 bil je potem sprejet po nasvetu odsekovem brez premembe.

Na vrsto je prišel sedaj § 10, med govorniki pa zopet — Lustkandl. Desnica se je na vso moč zakrohotala, ko je g. predsednik to naznanil, levičarji pa so Lustkandlnu ploskali gromovito pohvalo, še preden je usta odprl. Lustkandl je rekel, da se je oglasil k besedi, ker ni bil oglašen noben drug govornik, in ker hoče pri vsakem paragrafu pokazati, da je nepotreben ali pa celo nevaren. Ko je končal, bil je § 10 sprejet.

---

vznemirjali. Gradov je tam dosti po gorah. Tičé na višinah, kakor lastavičja gnjezda, — zdi se, da je nemogoče tje priti. Tam v gorah smo vidili mnogo bednih ljudi. Često smo jim, revežem, svoj hlebec, ali suhar s konjev doli podajali. Tudi cigane smo, gospod, srečali. Toda priznati se mora: že pogledati na-nje se človeku gabi“.

„A zakaj?“ vprašal je Tatiejev.

„Nú, takó, gospod. Skoraj nagi hodijo in žive v brlogih. Ko nam je kak konj crknil — padli so nanj in razsekali ga v klobase. Fej! Prosto zver! —

Ko smo se spustili z gor, je povsem drugi veter nas ovél. Bilo je v začetku junija. Krasno polje je tam, gospod, in sadunosniki. Tam so že večja pohišja in ljudjé, če tudi priprosti, pa snažni. Imenujejo se Slovaki in se držijo večinoma katoliške vere, a tudi unijati so. Bil sem tudi v njih cerkvah. Njih jezik je nekoliko podoben poljskemu, nekoliko našemu cerkvenemu, zató smo se ž njimi lahko razumeli; samo nekako čudno govoré, nektere besede „vlečejo“, kakor bi peli. In tudi po unanjosti so našim pravoslavnim močno podobni, zlasti prosti národ! A take ljube obraze imajo — jaz bi brata vsacega imenoval. Ljubeznivi je ta národ in pri tem še skromen in zmeren — kakor vemo. Nemci jih tlačijo.

Tam smo prišli do mesta, Prešovo ga imenujejo v svojem jeziku. Mesto je snažno; v njem so zale hiše, zidane in z vrtovi obdane. Ko smo, gospod, vmarširali v mesto, prihiteli so prebivalci na ulice, čapke snemali in prinašali nam iz hiš vina in pšenične žemlje; gospé z balkanov pa so cvetice sipale po vojakih. Skoro na vsakem hramu se je vila bela zastava, ali vsaj na palici košček belega platna. To je pomenilo „za vami mî“. V ostalem je bila ta šega povsod na Ogerskem; na tak način so prebivalci prosili za prizanašanje. No to vam moram povedati, da Slovaki se le zató štejejo k Ogrom, ker so pripisani k ogerski zemlji, in niso bili naklonjeni k vstaji. Govori se, da so gospodovalni Madjari, ali kakor jih Slovaki imenujejo: Ogri, jih posilno med se jemali; a ko je pa naša vojska vstopila, počeli so z nami deržati. Dogodilo se je tudi često, da so odvrgli puške in klicali: „Ferdinand, Ferdinand“.

Dalje, gospod, smo prišli v Košice — tam se že vino prideluje; potem v Miškovec, kjer so naposled že tudi Madjari. Ta narod je povsem drugačen. Ljudjé znameniti, hrabri in resnico priznati, tudi zali; škoda jim je bila se puntati. Imajo velike posestva, zlasti za Tiso; pravijo, da jih je v starodavnosti Turek napadal in zató živé v velikih skupinah. Njih hiše so snažne z dimniki, a krajši kot pri nas v Bessarabiji. Tudi ljudjé so dosta bogati. Črna zemlja rodí rež, da peš-človeku glave ni iz nje videti, a v koruzi se je tudi mogoče skrit. Tudi vinogradi so tam! Koliko smo jih morali pokaziti! Kaj je bilo storiti? drv ni bilo, pobiraj kolje. Tudi govedo imajo lepo, skoro táko kot je naša črnomorska, ovac mnogo redé in svinj. Na stepah imajo konjske „tabule“; konje lepe z visokim vratom, zató imajo dobro jezdarstvo, toda naši stepni konji so lepši in hitrejši.

„Nemara imajo boljše konjištvo kakor mi?“

„O to že ne! Na marši so slabeji, no sicer pa je skoro vsaki z njih vojak. Tudi z orožjem dobro znajo ravnati. Njih pastirji se v tem odlikujejo. Drugače pa so dosti ugodni; brade si golijo, le brke-podnosnice jim stojé široko, katere mažejo z nekakim posebnim mážom.

Madjara je mogoče namah spoznati; zasánel, oči ozke, črne ali rujave, lasje takisto temni. Na prvi pogled izgledajo surovo. Nú v duši niso surovi. Ko vstopiš v hišo, pokloniš se, „zdravstvujte“. Gospodar se imenuje „gazda“. „Jó regel“, odgovori, „nesepače“, kar pomeni

Zoper § 11 so se oglasili protestantovski intendent dr. Haase, Lustkandl (krohot na desni, ploskanje na levi), Wurmbrand in Wildauer, zanj pa kmečka poslanca Ruf in Zehetmayer. Ta paragraf določuje, da se sme poludnevni poduk vpeljati tam, kjer število učencev znaša 100, kterih se 50 podučuje dopoldne, 50 pa popoldne. Po dosedanji postavi je bil en učitelj odločen za 80 učencev, toda moral jih je podučevati skupaj. Učiteljem in poduku bo toraj na korist, ako se pri poludnevnem poduku učiteljem ne bode treba vkvarjati z večim številom otrok, kakor k večemu 50. To vsakdo sprevidi, in to je jako jasno dokazal tudi vladni zastopnik Ullrich, samo protestantovski višji intendant Haase tega ne pripozná, in ta paragraf bode po njegovem izreku uničil šolstvo. Tudi Haase je porabil to priliko za napade na desnico, rekši, da Slezijani ne marajo poljskega gospodarstva, in da bode desnica pod razvalinami šolske postave, ki je bila nekdaj sklenjena s toliko navdušenostjo, pokopala svojo moč in slavo!

Po nasvetu poslanca Ruczka sprejme se precej za prvim govornikom konec obravnave, ter se ostali zedinijo, da bosta kot generalna govornika govorila Wildauer in Ruf. Ker je bilo že proti petim, predsednik za danes sklene sejo, in prideta omenjena govornika na vrsto v ponedeljek.

Politični pregled.

V Ljubljani, 23. aprila.

Avstrijske dežele.

Vradni list Dunajski naznanuje ces. ukaz od 17. aprila t. l., po katerem je ***gališki deželni zbor*** razpuščen in takoj nove volitve zapovedane. — Ces. namestništvo v Galiciji je po tem ukazu določilo, da volijo srenje po deželi 29., mesta in kupčijske zbornice 31. maja in veliki posestniki 5. junija t. l.

Našim sosedom ***Hrvatom*** se je zadnje dni začelo nekako hudo goditi. Lista „Pozor“ in „Sloboda“ se za vsako malenkost zasežeta, prvemu je poštna pravica tudi pri nas prikrajšena, t. j. da list z marko 1 kr. ne more razpošiljan biti. — Duhovniki dobivajo (n. pr. naddiakon, g. Fišer) grozivna pisma, v katerih se jim žuga, da se bode vedelo jim zapréčiti.

---

toliko: dober dan, milosti prosim. In ponuja vam vina ali jedí. „Tešek“, govorí, to je: prosim, vzemite. S krikom bi ž njim malo opravil. Če nad njim zarentačiš, pomrači se in reče „nem tudom“, to je: nerazumim, ali pa zavrešči, zarentači in stisne zobe. No, na dobro besedo lepo odgovorí. Zato ker jim naši vojaki niso delali nobene škode, so Madjari dajali jim tobaka na cesto céle zveske, ker pri njih vse kadí, tudi žene. Čuden je običaj žen: če si jim dober, pogladijo te po licu. Tudi možje to delajo; enkrat je našega dostojnika pogladil kmet po obrazu — no naši so se razsrdili na to.

A koliko je tam zrnja in vina! Žganjico žgejo iz sliv, no tudi iz žita. Toda prepijejo se ne preveč, le toliko, da so bolj živahni.

Kar se žen tiče, je treba priznati, da so možje pri njih primerno zalši nego žene. Žene imajo tudi strôge obraze! Toda o starki mir! Niti zlod iz pekla ni takó hudoben, kot njih mnoge! Mene so često popraševale, če imam ženo. „Ne“, odgovorim. „Potem pa vsaj nevesto?“ — „Ne“, pravim zopet. In tega niso zamogle nikakor verjeti!

(Dalje prih.)

---

da, če tudi izvoljeni, ne bodo mogli deželnega zbora se vdeleževati. Tega so neki mnogo krivi razkolniki. — Svet je okrogel! Razkolniki pa so zraven judov povsod katoličanom naj hujši nasprotniki.

Iz Požuna javlja „Ung. Post“ da so Spongo tirali na zahtevanje državnega pravnika v Budapestu ob 11 v noči 21. t. m. v Budapešto. Varhe je imel tri.

Vnanje države.

Iz Vidma (na Laškem), 19. aprila. Danes se je začela obravnava zoper Ragoso in Giordanija. Navzočih je bilo razen mnogobrojnega občinstva tudi mnogo časnikarjev domačih in unanjih. Ragosa ni tajil, da je šel z Oberdankom, a namena za moritve ni imel. Giordani tudi pove, da je pomagal Oberdanku in Ragosi, ko sta prestopila mejo, a ni vedel ničesa o njih namenu. Ko je bila zatožba prebrana je bilo zaslišanih 17 prič. — No kakor se vidi, laški rovarji so tudi nedolžni, in kar za kratek čas si igrajo z morilnim orožjem. Sicer bode pa ta obravnava pokazala. koliko odobruje talijansko ljudstvo trojcato zvezo vladarjev Nemške, Avstro-Ogerske in Laške države.

21. aprila. Po večurnem zagovarjanji sta bila oba zatoženca Ragosa in Giordano nekriva spoznana ter takoj izpuščena. (Bila sta oba tovarša Oberdankova. — Sodba nas ni iznenadila — vsaki jo je pred vedel. Vredn.)

Iz Carigrada Bolgarski knez, ki je bil pri sultanu za slovo pri zaslišanji, je odpotoval v Atene.

Iz Londona, 18. aprila. Blizo stolne cerkve v Salisburi so najdli posodo s 5 funti strelnega praha in vnetilnik. Škof je dobil zjutraj žugalno pismo. (Stvar se vendar preklicuje.)

Iz Pariza, 19. aprila. Denarstveni minister je predlagal postavo za spremenjenje 5% rente v $4^1/_2$%. Minister notranjih poslov je preglagal načrt postave, da se zateró javne izjave, bodi si v oklicih ali v javnih pozivih.

Iz Varšave, 19. aprila. Dijaki ne mirujejo. Nad 200 izbacnjenih, katerim niso dovolili vstopa v vseučelišče, se je zbiralo ves dan, in se razšlo še le zvečer, ko je prišla policija in žendarmerija.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 20. aprila. *(Dežela Kranjska pa „N. W. Tagblatt“ pred državno sodnijo.)* Državna sodnija je te dni obravnavala tožbo dežele Kranjske in tržaškega mesta zarad 31.000 gld., ki jih Trst tirja za najdence. Razsodba je za deželo Kranjsko neugodna, ki bode morala plačati omenjeni znesek. —

Pri državni sodniji obravnavala se je te dni tudi pritožba judovskega lista „N. W. Tagblatt“, ki ga je vlada prepovedala prodajati po trafikah. „Tagblatt“ je trdil, da je vlada s to prepovedjo prelomila tiskovno postavo. Državna sodnija pa je razsodila, da vlada ni prelomila omenjene postave, ker sme izdatelj svoj list prodajati doma ali po lastnih prodajalnicah. Prepoved toraj ne zadeva izdateljeve pravice prav nič, ampak le pravico dano trafikantom, ki jo pa sme vlada preklicati, kadar koli hoče.

Z Dunaja, 22. aprila. *(Državni zbor. Slovenski učni jezik. Tržaški poslanci pa železnica Trst-Herpelje.)* Včeraj je Ehrlich izročil interpelacijo do pravnega ministerstva, v kteri vpraša, zakaj je bila konfiscirana „Reichenberger Zeitung“, ker je ponatisnila interpelacijo njegovo zarad Jaquesovega odgovora na pismo Winklerjevo? — Naučni minister je izročil zbornici predlog za dovolitev 80.000 gld., da se prezida in razširi patologično in anatomično poslopje na Dunaji.

Budgetni odsek imel je včeraj obravnavati resolucijo, o slovenskem in italijanskem jeziku na srednjih šolah. Ker pa ni bilo nobenega vladnega zastopnika v seji, se je reč po nasvetu dr. Šturma odložila. Neljube predloge levičarji najraje in večidel vsaj s tem nekoliko zadržujejo, da jih nasvetujejo začasno odložiti. Večina to sprevidi in take nasvete večidel zavrže. Tudi budgetni odsek bi bil prav storil, ko bi bil zavrgel Sturmov predlog, ker je vlada svoje mnenje že tedaj razložila, ko se je ta predlog prvič obravnaval v budgetnem odseku.

Na Tržaške poslance je desnica jako nevoljna, ker glasujejo zoper šolsko postavo z levičarji. Tudi vladi ne dopada ta vrtoglavost. Nasledek te čudne prikazni bo ta, da zbornica pred razhodom, ki bo menda 10. ali 11. maja, ne bode več obravnavala železnice iz Trsta v Herpelje. Tudi na jesen se bode še le videlo, kaj naj se zgodi. Ako prebivalci tržaški od večine državnega zbora zahtevajo, naj se ozira na njih potrebe, ji tržaški zbor ne sme klubovati, kakor je storil n. pr. s sklepom zoper šolsko postavo, ki je tržaškim poslancem naložil dolžnost, desnici in vladi na klub glasovati zoper šolsko postavo. Ako se toraj železnica Trst-Herpelje zavleče, so tega Tržačani sami krivi in pa njih kratkovidni poslanci, ki mislijo, da ne smejo glasovati drugače, kakor zahteva protivladno mestno zastopništvo tržaško.

Iz Idrije, 20. aprila. *) Naj vam poročam, če tudi ne rad, izid naših mestnih volitev. Nenadoma smo narodnjaki propali ter nimamo več župana naše stranke. Glasovita sedmica (pravijo ji sem ter tje židovska številka) nas je pokopala. Izvoljen je za župana Jos. Serjun, kavarnar in nekdaj predsednik čitalnice. V odbor pa Stef. Lapajne, Fr. Goli in dr. Drag. Rauch. Krivi so vsega teda sami narodnjaki; t. j. bivši, zdaj jih ne moremo več tem prištevati. Sedem nekdanjih odličnih narodnjakov so nasprotniki za-se pridobili in tako je narodna stranka ob tla. Tako je z liberalno značajnostjo! Kako bode se nam godilo, kadar pridejo deželne volitve, si lahko sami izračunite. Bog pomagaj!

Iz Celovca, 31. sušca. **) *(Celovški mestni zbor o slovenskih poštnih tiskovinah.)* Kakor trgovinsko zbornico, tako je povabilo kupčijsko ministerstvo tudi celovški mestni zbor, naj se izjavi o znani izjavi „Mirovega“ vrednika zastran pomanjkanja slovenskih poštnih tiskovin in slovenščine zmožnih uradnikov. Mestni zbor se je razgovarjal največ o pritožbi zastran poštnih uradnikov v Celovcu, ki nič slovensko ne znajo. Župan Jessernigg (beri: Jezernik) je rekel, da so tri osobe pri pošti slovenščine zmožne. (Med njimi pa ni uradnika: dva sta pismonosa in ena gospodičina.) Rekel je, da še ni gotovo, če je vsa celovška okolica slovenska, in da se v je mestu samo 630 osob oglasilo pri štetji, da se poslužuje v občevanji slovenskega jezika.

Odbornik Schütz (rodom nemški Pemec) je rekel, da je to „ščuvanje“, ter da se mora ojstro zavrniti in nemški značaj Celovca povdarjati.

Odbornik Bierbaum (rodom nemški Moravec) je rekel, da se mora odločno oporekati temu, da bi bila vsa celovška okolica slovenska. „Če tega precej ne zavrnemo“, je rekel, „potem bodo še zahtevali, da morajo vsi uradniki na magistratu slovensko znati“. Rekel je tudi,

---

*) Za saboto prepozno prejeli. Vredn.

*) Slučajno zaostalo; ker je pa dopis vsekako še zanimiv, ga zdaj priobčimo. Vredn.

spišejo, da se bo lahko dokazalo, da znajo vsi nemško.

Odbornik dr. Hiebler (rodom Tirolec), da imajo na pošti še preveč slovenskih tiskovin, tako da so jih morali nekaj celó v nemški Wolfsberg poslati. Slednjič je predlagal, naj se pritožba odločno in z gnjevom (mit Entrüstung) zavrne.

Odbornik Glöckner (rodom nemški Pemec) je predlagal, naj se vsi, ki so se v Celovcu za Slovence zapisali, z imenom in stanom vkup spišejo ter je rekel, da take pritožbe ne prihajajo od koroških Slovencev, ampak od privandranih Kranjcev.

Koroški Nemci so molčali, govorili so tedaj zoper Slovence: dva nemška Pemca, en Moravec in pa en Tirolec. Ti privandrani ljudje se predrznejo imenovati „Mirovega“ vrednika „tujca“, akoravno je iz Kaple na Koroškem doma. Pemec, Tirolec je tedaj tukaj domačin, koroški Slovenec pa tujec!

Ti možje pravijo, da poštnim uradnikom ni treba slovenskega znati, sami celovški trgovci pa jih na laž postavljajo, ker ne sprejmejo učenca v štacuno, če ne zna slovenskega. Ako je pa trgovcu slovenski jezik potreben, gotovo je potreben tudi poštnemu uradniku.

Da je okolica celovška z malimi izjemami slovenska, si ne upajo prav zanikati, vendar o tem kar molčé, in se sklicujejo na nemški značaj mesta. Kako je Celovec nemšk, priča to, da so slovenske pridige pri sv. Duhu najbolje obiskovane. Kamor človek pride, naleti na Slovence, vsak drugi človek slovenski zna, čeravno so šole trdo nemške. Vse ponemčevanje nič ne pomaga, Celovec je na slovenski zemlji, njega prebivalci so večinoma slovenske krvi — naturam furca expellas, tamen usque redibit!

Če mestni Slovenci prav nemški znajo, ali so s tem zgubili narodne pravice? Mnogo jih je pa, ki le malo ali nič ne znajo nemškega. Kaj pa še le v okolici! V bližnjih vaseh, kakor v Otočah, Šmartnu, Št. Petru res znajo nemški, pa hribovci na prestorni Osojnici ne znajo nič, in tudi ti imajo s pošto opraviti. Pri okrajni sodniji ne znajo uradniki nič slovenskega, kmetje se morajo z njimi s tolmači pogovarjati. Tudi pri drugih uradih ne znajo uradniki nič slovenskega. Slovenski kmetič vse potrpi, saj je že navajen, da se nanj ne ozira. Če bodo pa izobraženi Slovenci kar molčali, mora naš rod v Gorotanu izginiti. Svesti smo si, da prav delamo, če se pritožujemo in ljudstvo budimo, čeravno nas zovejo „ščuvarje“ (Hetzer).

Slednjič bodi omenjeno, da je mestni zbor „Mirovo“ pritožbo „z gnjevom“ zavrnil. Upamo pa, da bo ministerstvo bolj objektivno sodilo, ter da nam bo dalo slovenske tiskovine in nekaj slovevskih poštnih uradnikov. Saj je res nesmiselno, da morajo slovenski poštni uradniki po nemških krajih služiti, kakor na Tirolskem, v Šleziji, v Gradcu itd., sim v Celovec, kjer bi se potrebovali, pošiljajo pa trde Nemce.

Bog daj Avstriji ravnati vselej po geslu in napisu na cesarski palači: Justitia fundamentum regnorum.

Domače novice.

(Za šolo v Javorji) so presvitli cesar dali 200 gl. iz svojega premoženja.

(Služba okrajnega sodnika) v Mokronogu v VIII. redu, je spraznjena. Prošnje do 2. maja t. l. pri c. k. okrajni sodniji v Rudolfovem.

(Razpisani ste službi okrajnega ranocelnika) a) za občino Bled, 500 gld. *b)* za mestno občino Radovljico 400 gld. iz okrajne blagajnice. Prošnji do 20. maja t. l. pri c. k. okrajnem poglavarstvu v Radovljici.

(Učiteljski službi razpisani.) Druga učiteljska služba na 4razredni ljudski šoli v Radovljici 500 gld. v stalno vmeščenje do 15. maja. — Na 1razredni ljudski šoli v Ljubnem učit. služba l. p. 400 gld., stanovanje, in ustanova župnika Filipa Groschel, stalno ali tudi provizorno do 15. t. l.

(Pri Franc Holdheimovi ustanovi za gluhoneme) so spraznjena tri mesta. Sprejemajo se sicer zdravi otroci, toda ne pod 7 leti ali tudi ne nad 12 let stari. Otroci morajo biti katoliških starišev, dečki imajo prednost mimo deklic. Prosi se na deželi pri c. k. okrajnem glavarstvu, v Ljubljani pa pri mestnem magistratu do 15. maja t. l

Razne reči.

— V Kvebeku glavnem mestu Kanade v severni Ameriki je pogorelo poslopje za parlament.

— V Delhi (vzhodni Indiji) je pogorelo 2000 hiš.

— Vreme in solnčne maroge. Prirodoslovci že več kakor stoletje opazujejo, v kakšni zvezi da bi bile solnčne maroge z vremenom na zemlji. Gautier v Genevi je opazoval, da so bila gorka solčna leta 1811 in 1834 tudi dobra vinska leta, a takrat solnce tudi ni imelo marog, l. 1816 in 1817 v katerih vino ni dozorelo in je bila huda dragina, je bilo pa tudi veliko marog videti na solnci. Ako pa pregledamo skrajnost pri vremenih za dobo $11^1/_9$ let, v katerih je največ mraza a tudi najmanj solčnih marog, najdemo, da se prav posebno vjema. Od l. 1811 do 1823 je minulo 11 let; od l. 1822 do 1834 dvanajst; od leta 1834 do 1846 zopet dvanajst let; od l. 1846 do 1858 tudi dvanajst let; do l. 1868 deset let; do l. 1881 trinajst let. Vsa ta leta so bila vinske in solnčna leta, a leta med njimi pa srednja ali slaba. Viljem Herschel je že v pretečenem stoletju na videz navzkriž z Gautierem najdel več let, v katerih je bilo posebno velikih solnčnih marog, a bila so rodovitna in solnčna; vendar odpade ta ugovor, ako pomislimo, da doba, v kateri je največ ali najmanj solčnih prog, ne traja 11, marveč $11^1/_9$ leta, tedaj jih je največ ali po zimi ali po letu. Zato je mogoče, da je majhno število solnčnih marog več let zaporedoma za vreme ravno tako škodljivo, kakor pozneje vgodno, in da imata oba prav Gautier in Herschel. Kedar se povrne zopet doba $11^1/_9$ let v istem letnem času, tedaj čez sto let, kar se bode ravno sedaj zgodilo, odkar so začeli opozavati solnčne maroge, kako se strinjajo z vremenom, bode se ta zanimiva prikazen bolj razjasnila.

Eksekutivne dražbe.

28. aprila. Relicitacija, Jože Jaklič iz Brezove rebri 564 gl. Metlika.

4. maja. 3. e. džb. pos. Janez in Mihael Verh iz Spod. Zemona 179 gl. 77 kr, Bistrica. — 1. e. džb. pos. Jože Mežnaršič iz Trnovega št. 41, 296 gl. Bistrica. — 1. e. džb. pos. Janez Smerdu iz Hrušice 1789 gl. Postojna. — 1. e. džb. pos. Tomaž Šabec iz Trna 2585 gl. Postojna. — 1. e. džb. pos. Janez Valenčič iz Trnovega 1256 gl. Bistrica. — 1. e. džb. pos. Marija Kumljan iz Bojane vasi št. 46, 1025 gld. Metlika. — 1. e. džb. pos. Jože Oberman iz Krmačine 4300 gl. Metlika. — 3. e. džb. pos. Janez Bajuk 2660 gld. Metlika. — 1. e. džb. zemljišča Martina Gustina 2756 gl. Metlika. — Relicitacija zemljišča vlož. št. 74, 100 gld. Metlika. — 1. e. džb. pos. Janez Sedej iz Sele 850 gld. Loka. — 1. e. džb. pos. Matej Natlačen iz Goč št. 12, 450 gl. Vipava. — 2. e. džb. pos. Marija Kodela iz Budanj št. 84. Vipava.

Umrli so:

17. aprila. Barbara Oblak, dninarica 30 let, posledica vnetja prsne mrene.

18. aprila. Matija Švigel, posestnik 40 let, kron. plj. tuberkoloza. — Terezija Hren, vodenica.

20. agrila. Vincenc Bogataj, 1 l. 3 m. Karlovsko predmestje št. 7. spridenje obist.

22. aprila. Janez Mavec, delavcev sin, Hradeckijevo predmestje št. 2o.

V bolnišnici:

18. aprila Mariana Pečar, delavka 42 let, oslabljenje.

20. aprila. Magdalena Razpotnik, delavka 32 let, vodenica. — Urša Anžek delavka 47 let, rak.

Poslano.

Slavnemu odboru družbe sv. Mohora v Celoveu

se stavi javno vprašanje: mar li bi bil volje, za l. 1884 namestu navadnih „večernic“ podati družbenim udom Slomškovih zbranih spisov prvo knjigo (Pesni) v drugem natisu? (Pervi natis te knjige — 2000 iztisov — je namreč popolnoma pošel.)

V Makolah, 20. aprila 1993.

Mih. Lendovšek,
župnik.

Potrdilo in zahvala.

Od 7. aprila do danes došli so mi še ti le darovi za pogorelce:

Županija Vojska (II.) 6 gld. 40 kr; Vače 27 gld. Homec 7 gld. 40 kr; Znesek tombole od kat. društva po v. č. g. dr. Jarci 35 gld. Županija Rovte 16 gld. Podbrezje 17 gld. in iz Stranj 1 gld. Tudi sem iz Tržiča od blag. gospé B. A. prejel zaboj kôs in srpov, česar je vse dobro došlo, in za česar se blagim dobrotnikom v imenu pogorelcev prav lepo zahvaljujem. Bog povrni!

V Košani, v dan 21. aprila 1883.

Matija Torkar, župnik.

Zaloga katol. književstva
Missale Rom.,
raznih brevirjev,
vsakovrstnih bogoslovnih knjig, cerkvenih govorov itd. itd.,
molitvenikov slovenskih in nemških,
vsakovrstnih podob, rožnih vencev i. dr.

KATOLIŠKA BUKVARNA
v
LJUBLJANI
stolni trg h. štev. 6.

Vse naročevanja na časnike in vse književne izdavanja se vsaki čas sprejemajo in točno izvršujejo.
Kolikor mogoče urno preskrbljujemo *vse na svitlo izšle knjige* vseh strok in vseh jezikov.

Enako preskrbljujemo tudi po naročilu
križeve pota slikane ali v oljnato-barvanem tisku,
križe, svetinje, kipe, podobe itd.

Izdajatelj in odgovorni vrednik *Jožef Jerič.*

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.